

IDENTIFIKIMI I NEVOJAVE PËR ZHVILLIM PROFESIONAL TË EDUKATOREVE NË KOSOVË

Mevlude Aliu-Gashi
Instituti Pedagogjik i Kosovës
Mevlude.Aliu@rks-gov.net

Abstrakt

Edukatoret, të cilat realizojnë veprimtarinë edukative me fëmijët e grupmoshave nga 0-6 vjeç, shpesh gjatë punës së tyre ballafaqohen me sfida dhe pengesa të ndryshme. Përgatitja e tyre profesionale ka të bëjë më shumë me anën teorike të punës me fëmijë, e më pak me anën praktike, prandaj trajnimet që kanë ndjekur edukatoret, duke qenë të punësuar në institucione parashkollore dhe në shkolla, u kanë ndihmuar në realizimin më të efektshëm të punës së tyre. Edukatoreve u janë ofruar trajnime nga MASHT-i, nga IPK-ja dhe nga OJQ-të e ndryshme, por asnjëherë nuk është bërë ndonjë hulumtim se cilat programe trajnimi kanë më shumë nevojë t'i ndjekin edukatoret.

Qëllimi i këtij hulumtimi ishte të identifikojë nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional, në mënyrë që, bazuar në nevojat e tyre, të organizohen trajnime në të ardhmen.

Hulumtimi është përshkrues dhe karakterizohet nga qasja kuantitative dhe kualitative.

Hipoteza, nga e cila jemi nisur, është: Edukatoreve u ofrohen trajnime pa vlerësuar gjendjen se për cilat programe trajnimi kanë më shumë nevojë ato, për realizim më të efektshëm të punës së tyre. Pyetjet kërkimore që e orientuan këtë hulumtim janë: Cilat janë nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional, krahas trajnimeve që u janë ofruar deri më tani? A vlerësohen nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional, para se të ftohen për pjesëmarrje në ndonjë trajnim? Respondentët e këtij hulumtimi janë nga 50 edukatore të institucioneve parashkollore publike, 50 edukatore të institucioneve parashkollore private dhe 50 edukatore të klasave parafillore në kuadër të shkollave fillore, në disa komuna të Kosovës. Hulumtimi është realizuar me pyetësor për edukatore.

Rezultatet paraqesin nevojën e ofrimit të trajnimeve të shumta për edukatore, e raste të veçanta më shumë ka nevojë për trajnime të edukatoreve që punojnë në IP private. Është e nevojshme të bëhen vlerësimi dhe monitorimi i edukatoreve për nevojat e tyre për trajnime. Zbatimi i kurrikulës bërthamë për klasën përgatitore paraqitet më shumë si vështirësi sesa si e dobishme. Ka nevoja të theksuara për krijimin e kushteve më të mira për punë në institucione parafillore/parashkollore në Kosovë.

Nga rezultatet e këtij hulumtimi kanë dalë rekomandime që mund t'u shërbejnë hartuesve të programeve të trajnimit, zhvilluesve dhe ofruesve të programeve të trajnimit, si dhe zhvilluesve të politikave arsimore, për të planifikuar programe të nevojshme të trajnimit, të cilat mund të ndikojnë pozitivisht në ngritjen e cilësisë së punës në edukim parashkollor në Kosovë.

Fjalët çelës: Zhvillim profesional/trajnim, edukatore, fëmijë, institucion parashkollor.

Abstract

Educators who carry out educational activities with children of age group 0-6, often face different challenges and obstacles during their work. Their professional development has more to do with the theoretical side of working with children, and less with the practical side, therefore, the training that educators have received by being employed in preschools and schools has helped them to perform their work more effectively. Educators have been provided training by MEST, KPI and various NGOs, but no research has ever been done on which training programs most educators need to attend.

The purpose of this research is to identify the needs of educators for professional development, so based on their needs, future training programs can be organized. The research is descriptive and characterized by a quantitative and qualitative approach.

The hypothesis we started with is: Educators being offered training programs, without assessing which training programs they mostly need, in order to perform their work more effectively. "

The research questions that guided this research are: What are the needs of professional development of educators, in addition to the training provided so far? Are the needs for professional development of educators assessed before being invited to participate in any training? Respondents to this research are 50 educators from public preschools and 50 educators from private preschools and 50 preschoolers within primary schools in several municipalities in Kosovo. The research was conducted with a questionnaire for educators.

The results represent the need to provide extensive training for educators, and in particular cases more training for educators working in private IP. It is necessary to evaluate and monitor educators for their training needs. Implementation of the Core Curriculum for the preparatory class is more of a challenge than a useful one. There is a strong need to create better working conditions in pre-school institutions in Kosovo.

The results of this research have provided recommendations that may serve to training program designers, developers and providers of training programs, and educational policy developers to plan necessary training programs that can positively impact enhancing the quality of work in preschool education in Kosovo.

Keywords: *Professional development / training, educators, children, preschool institutions.*

I. HYRJJE

Rëndësia e edukimit në fëmijërinë e hershme është e padiskutueshme. Rolin kryesor në realizimin efektiv të edukimit institucional në fëmijërinë e hershme e ka edukatorja, prandaj përgatitja profesionale ka shumë rëndësi në qasjen e saj ndaj fëmijëve dhe në realizimin cilësor të punës me fëmijë. Përveç kualifikimit, është e rëndësishme që edukatorët të ndjekin programe të ndryshme të trajnimit për zhvillimin e tyre profesional, si dhe për të qenë të përgatitura mirë për punën e tyre, krahas ndryshimeve të shpejta që ndodhin në përgjithësi në shoqërinë tonë.

Baza ligjore që rregullon edukimin parashkollor në Kosovë është Ligji për Edukimin Parashkollor, i vitit 2006, ndërsa, për të përshtatur me nevojat e kohës dhe për ta lidhur me funksionimin e këtij niveli të edukimit, ky ligj është plotësuar me Udhëzime Administrative. Sa i përket kualifikimit, që duhet të kenë edukatorët për të punuar me fëmijë, është hartuar Udhëzimi Administrativ Nr. 10/2018, për normativin mbi kuadrin profesional të arsimit të përgjithshëm, dhe janë caktuar kriteret për edukatorët që punojnë me fëmijët e moshës 0-3 vjeç dhe po ashtu kriteret për edukatorët që punojnë me fëmijët e moshës 3-6vjeç.

Përveç kualifikimit që e marrin në studime, edukatoreve që janë në shërbim u janë ofruar edhe programe për zhvillim profesional për punën që e realizojnë.

Reformat në këtë nivel të edukimit, që u ofruan përmes programeve të trajnimit, i dhanë frymë të re aktiviteteve që realizohen me fëmijët, por ndonjëherë ishin edhe sfidë për edukatorët, sepse kërkonin përkushtim dhe qasje adekuate për të realizuar metodologjitë e reja.

Për realizimin në praktikë të dokumenteve zyrtare e profesionale që hartoi MASHT-i, u realizuan programe trajnimi me edukatore. Disa me trajnime informuese, e disa me trajnime teorike e praktike, filluan zbatimin e këtyre dokumenteve në punën e tyre edukative me fëmijë. Edukatorët që i kanë plotësuar kriteret e licencimit kanë marrë licencën e parë dhe janë në pritje të përmbushjes së orëve të trajnimit për të aplikuar për licencën e radhës.

Përkushtimi institucional është fokusuar më shumë në ngritjen e përqindjes të përfshirjes së fëmijëve në nivelin parashkollor 0-5 vjeç, që momentalisht

është ende e ulët, dhe përfshirjen e të gjithë fëmijëve të moshës 5-6 vjeç në nivelin parafillor, që ka arritur në 92% të fëmijëve të kësaj moshe të përfshirë (MASHT-SMIA, 2018), por ka edhe përpjekje për të ngritur cilësinë në shërbimet edukative që marrin fëmijët e këtyre moshave. Numri i institucioneve parashkollore private është në rritje, që në fakt rrisin përfshirjen e fëmijëve në edukim parashkollor, por shpesh janë pa monitorime dhe pa mbikëqyrje për programet që ofrojnë. Edukatorët e këtyre institucioneve nuk kanë marrë programe të zhvillimit profesional dhe nuk i janë nënshtruar procesit të licencimit.

Ideja për një hulumtim të tillë ka rrjedhë nga takimet e kohëpaskohshme me edukatore, të cilat e kanë shprehur nevojën të ndjekin trajnime specifike për punën e tyre, si dhe, në bashkëpunim me Divizionin e Edukimit Parashkollor në MASHT, të kenë rezultate nga terreni lidhur me identifikimin e nevojave për zhvillim profesional të edukatoreve, në mënyrë që në të ardhmen t'i ofrojnë trajnimet që janë më të nevojshme për edukatore.

Prezantimi i të dhënave u ofron qasje të lehtë dhe mundësi për t'i shfrytëzuar ato të gjithë atyre që u interesojnë dhe që merren me edukimin parashkollor në Kosovë.

II. KONTEKSTI TEORIK

Përgatitja profesionale (kualifikimi) cilësore dhe zhvillimi profesional i edukatoreve janë çështje kyçe për funksionimin e suksesshëm të edukimit parashkollor në Kosovë.

Deri në vitin 2002, përgatitja profesionale e edukatoreve ishte Shkolla e Lartë Pedagogjike (dyvjeçare), ndërsa në vitin 2002 u themelua Fakulteti i Edukimit, që shënoi mbarimin e programeve dyvjeçare të shkollave të larta për përgatitjen e edukatoreve për edukimin parashkollor dhe arsimin fillor, duke kaluar në sistem katërvjeçar të përgatitjes profesionale.

Me qëllim që të mundësojë përmirësimin e kualifikimeve, MASHT-i ka mbështetur hapjen e katër programeve të specializuara të arsimit të lartë: Edukim Parashkollor (BA), Edukim Fëmijëri e Hershme (BA) në Universitetin e Prishtinës, Edukim Parashkollor (BA) në Universitetin e

Gjilanit, Edukim Parashkollor (BA) në Universitetin e Mitrovicës, Edukim Parashkollor (BA) në Universitetin e Gjakovës, dhe Edukim Parashkollor (BA) në Universitetin e Prizrenit. (Raport vlerësimi i PSAK-ut, 2011/2016, 2015).

Ndërsa, për edukatoren në shërbim, që kishin kualifikim dyvjeçar (Shkollë të Lartë Pedagogjike, si dhe për pedagoge që punonin si edukatore, u ofruan programe për Avancimin e Kualifikimit të Mësimdhënësve - AKM dhe ato e kanë përfunduar këtë program pa shkëputje nga puna. Pra, edukatoren që punojnë në institucione parashkollore dhe klasa parafillore me fëmijët e moshave 3-6 vjeç e kanë përfunduar këtë kualifikim dhe janë me kualifikim 4-vjeçar.

Edukatoren që punojnë me fëmijët e moshave 0-3 vjeç janë me përgatitje profesionale Shkollë e Mesme e Mjekësisë, si dhe në vitin 2017 ka dalë gjenerata e parë e edukatoreve të diplomuara në programin Edukimi dhe Zhvillimi në Fëmijërinë e Hershme 0-3 vjeç, në Fakultetin e Edukimit, e të cilat kanë mundësi të punojnë me fëmijët e këtyre grupmoshave.

Kriteret për pranimin në punë të edukatoreve janë të rregulluara me Udhëzim Administrativ nr. 10/2018, për Normativin mbi kuadrin e përgjithshëm profesional, por sigurisht që duhet t'i përmbahen edhe Kornizës Strategjike për Zhvillimin e Mësimdhënësve në Kosovë dhe, bazuar në kriteret e parapara në këtë kornizë, bëhet edhe licencimi i edukatoreve.

Roli dhe përgjegjësitë e MASHT-it dhe DKA-ve për zhvillimin profesional të mësimdhënësve më së miri janë pasqyruar në udhëzimet administrative që rregullojnë aspektet e zbatimit të zhvillimit profesional të mësimdhënësve: Udhëzimi Administrativ 5/2017, Sistemi i licencimit dhe i zbatimit të mësimdhënësve në karrierë; Udhëzimi Administrativ nr. 6/2017, për kriteret dhe procedurat e aprovimit të programeve për zhvillim profesional të mësimdhënësve dhe punonjësve arsimorë.

Sipas Udhëzimit Administrativ nr 5/2017, Sistemi i licencimit dhe zhvillimit të mësimdhënësve në karrierë, neni 3, paragrafi 2, sistemi i zhvillimit të mësimdhënësve në karrierë përbëhet nga: Zhvillimi/kualifikimi i mësimdhënësve para shërbimit; Zhvillimi i mësimdhënësve në fazën e hyrjes në profesion; Zhvillimi i mësimdhënësve në shërbim.

Sipas UA të lartcekur, neni 6, zhvillimi i mësimdhënësve në shërbim ka për qëllim zhvillimin e kompetencave të mësimdhënësve, përfshin të gjithë mësimdhënësit që punojnë me nivelin 0,1,2 dhe 3 të klasifikimit ndërkombëtar të arsimit; u referohet mësimdhënësve për nivelin përkatës, për mësimdhënësit gjithëpërfshirës, të arsimit dhe aftësimin profesional; dhe është i lidhur ngushtë me licencimin e mësimdhënësve dhe vlerësimin e performancës së tyre.

Deri më tani, edukatorët që punojnë në klasa përgatitore në shkolla dhe ato që punojnë në institucione parashkollore publike, e që i kanë përbushur kriteret për licencim, janë pajisur me licencën mësimdhënëse të karrierës. Ndërsa, me kalimin e kohës, derisa edukatorët marrin trajnime duke qenë në shërbim, këto do t'u shërbejnë si orë trajnime për të përbushur kriteret për licencën e radhës, sipas gradave që janë të përcaktuara në Kornizën Strategjike për Zhvillimin e Mësimdhënësve në Kosovë. Përveç kësaj, marrin edhe informata të reja për punën e tyre, për metodologjinë, për cilësinë dhe për rezultatet më të mira në punë.

Nevoja për zhvillim profesional të punonjësit, në të gjitha profilet, pavarësisht cilit profesion i takon, janë shumë të mëdha. Zhvillimi profesional (trajnimi) i edukatoreve duhet të ndodhë gjithsesi, sepse e kërkon nevoja që ato të freskohen me informata të reja dhe me punë efektive të jenë në shërbim të gjeneratave të reja dhe të ofrojnë edukim sa më cilësor, e po ashtu u shërbejnë për të plotësuar kriteret e licencimit.

Në diskutime me edukatore në grupe dhe individualisht, ato shpesh e paraqesin si të nevojshme ndjekjen e trajnimeve specifike, që janë më të nevojshme për realizim më të mirë të punës së tyre, ndërsa deri më tani u janë ofruar trajnime që i kanë parë të nevojshme MASHT-i, DKA-ja apo ndonjë OJQ dhe nuk ka marrë trajnime secila edukatore për nevojat e zhvillimit të saj në profesionin që realizon. Vlen të theksohet se trajnimet që ofron MASHT-i, lidhur me implementimin e dokumenteve zyrtare e strategjike të edukimit parashkollor, ato janë të obliguara që t'i ndjekin të gjitha edukatorët që janë në shërbim, por sigurisht që edukatorët kanë nevojë edhe për trajnime të tjera për të realizuar punën e tyre të përditshme me fëmijë.

Menaxhmenti i institucionit ka për detyrë të realizojë monitorime tek edukatorët në mënyrë që të identifikojë nevojat për trajnime specifike për secilën edukatore, po ashtu një monitorim të tillë mund ta bëjnë edhe MASHT-i, Inspektorati i Arsimit, ndonjë agjenci, institut, apo organizatë që merret me vlerësime të tilla dhe, bazuar në këto monitorime, të kërkohet ofrimi i trajnimeve.

Sipas UA 6/2017, neni 8, hartimi i Katalogut të Programeve të Trajnimit përcakton se MASHT-i harton katalogun e programeve të akredituara të trajnimit dhe e shpërndan nëpër të gjitha institucionet edukativo-arsimore.

Pika 2 e katalogut përmban informacione për programet e trajnimit dhe ofruesit e programeve, si dhe udhëzime për mënyrën se si mësimdhënësit mund të kenë qasje në këto programe.

Sipas kësaj, mësimdhënësit e kanë informatën për programet që akreditohen dhe mund të bëjnë kërkesë për t'i ndjekur ato, por ato programe mund t'i përshtaten vetëm një numri të caktuar të mësimdhënësve/edukatoreve që kanë nevojë për atë program. Pra, nuk hartohen programet që u përshtaten nevojave të mësimdhënësve, por mësimdhënësit duhet t'i përshtaten programit.

Këto programe trajnimi që akreditohen, në shumicën e rasteve, nuk bazohen në nevojat e terrenit, as në analizat e situatës, dhe as në raportet e inspektoratit të arsimit, apo në hulumtime të ndryshme, në mënyrë që ofruesit e programeve të ofrojnë trajnime adekuate dhe të nevojshme.

Duhet theksuar se për edukatorët ofrohen edhe trajnime me pagesë, nga organizata të ndryshme, të akredituara e të paakredituara, dhe edukatorët mund të ndjekin programe trajnimi individualisht, secila sipas nevojave të veta për zhvillim profesional, por këto programe trajnimi duhet të paguhen, prandaj ky hulumtim paraqet edhe rezultatet e trajnimit me pagesë të edukatoreve.

Njohuritë, aftësitë dhe praktikat e edukatorëve të fëmijërisë së hershme janë faktorë të rëndësishëm në përcaktimin se sa një fëmijë mëson dhe sa është i përgatitur për të hyrë në shkollë. Edukatorëve të fëmijërisë së hershme u kërkohet të kenë njohuri më të thella të zhvillimit të fëmijës dhe çështjeve të edukimit të hershëm; të ofrojnë përvoja më të pasura edukative për të gjithë

fëmijët, pa dallime; angazhim për fëmijët me aftësi të ndryshme; bashkëpunim cilësor me familje, si dhe llogaridhënie për punën që bëjnë.

Zhvillimi profesional i edukatorëve të fëmijërisë së hershme konsiderohet kritik për cilësinë e përvojave që u ofrohen fëmijëve (Martinez-Beck & Zaslow, 2006).

Zhvillimi profesional i edukatoreve nuk është vetëm proces individual i avancimit profesional, por edhe proces që ndryshon kulturën e institucionit për edukim të hershëm dhe përfshin të gjithë pjesëmarrësit e procesit edukativ (Vujičić & Tambolaš, 2017).

Edukimi parashkollor kërkon shkathtësi të veçanta pedagogjike dhe trajnimet bashkëkohore mund të adresojnë këtë sfidë (Raport vlerësimi i PSAK-ut, 2011-2016, 2015).

Procesi i zhvillimit profesional i referohet asaj se si edukatorët ofrojnë shërbimin nga teoria në praktikë dhe në adoptimin e dispozitave të veçanta në përvojën profesionale (Sheridan, Marvin, Knoche & Edwards, 2009). Përkufizimet e zhvillimit profesional në terma të procesit përqendrohen në përpjekjet e vazhdueshme dhe të përgjegjshme për të përmirësuar aftësitë dhe kompetencat e një individi (Ramey & Ramey, 2008).

Nga kjo perspektivë, nivelet e avancuara të aftësive arrihen përmes përvojës dhe zbatimit praktik në kontekstet e situatave praktike të punës. Njohuritë dhe përvoja janë të ndërthurura dhe të ndërvarura. Ky koncept i zhvillimit profesional e kupton procesin si një ndërveprim i vazhdueshëm i mësimi me përvojat, pasi që praktikatat specifike profesionale brenda një mjedisi të veçantë përcaktohen, arrihen dhe riformulohen drejt vetëpërmirësimit të vazhdueshëm me standardet e programit me të cilin punojnë. Në një mënyrë të ngjashme, VanderVen (1988) konceptualizoi një sekuencë zhvillimore drejt profesionalizmit, që shkonte nga fillestar tek ata "me ndikim", sepse lidh zhvillimin profesional me zhvillimin e karrierës që duhet të marrin mësimdhënësit në pozicione të ndryshme të mbikëqyrjes së nevojshme për praktikë efektive.

Tek ne nuk ekzistojnë Standardet për edukatore (në shumë shtete janë të hartuara dhe shfrytëzohen), përmes së cilave më lehtë do të identifikoheshin nevojat e edukatoreve për mbështetje apo për zhvillim profesional.

MASHT-i, në bashkëpunim me Qendrën e Arsimit të Kosovës – KEC, kanë hartuar një dokument për kompetencat e edukatores, „Eduikator/mësues kompetent i shekullit 21”, i cili po të shfrytëzohej për atë që është dedikuar sigurisht se do të nxirrej në pah nevoja e edukatoreve për përmirësim në punën e saj, sepse me këtë do të bëhej vetëvlerësimi i punës së edukatores dhe krahas këtij vetëvlerësimi edukatorja do të shihte përparësitë dhe mangësitë e veta në punën e saj dhe do të kishte mundësi të kërkonte zhvillim profesional, në mënyrë që të përmirësohet aty ku ka nevojë. Por, ky dokument realizohet vetëm në një numër të vogël të institucioneve parashkollore publike dhe nuk ka hyrë në zbatim në të gjitha institucionet edukative që merren me edukim parashkollor, edhe pse ka disa vjet që është hartuar.

Raporti i vlerësimit të Planit Strategjik të Arsimit të Kosovës, 2011/2016, tregon se “Kërkimi shkencor në zhvillim profesional të mësimeve në tërësi është i kufizuar”, prandaj ky hulumtim ka vënë në pah nevojat e edukatoreve për trajnime specifike dhe mund t’u shërbejë instancave që merren me këtë nivel të edukimit, duke filluar nga menaxhmenti i institucioneve/shkollave, DKA-të, MASHT-i, që pastaj, në bashkëpunim edhe me institutet, agjencitë e OJQ-të, të akreditojnë programe të trajnimit të nevojshme për zhvillim profesional të edukatoreve dhe për edukim parashkollor cilësor.

III. QËLLIMI I HULUMTIMIT

Qëllimi i këtij hulumtimi është të identifikojë nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional, në mënyrë që, bazuar në nevojat e tyre, të ofrohen programe trajnimi në të ardhmen.

3.1.Hipoteza themelore dhe pyetjet e hulumtimit

3.1.1. Hipoteza themelore

Hipoteza themelore është: Edukatoreve u ofrohen programe trajnimi pa vlerësuar gjendjen, se për cilat programe trajnimi kanë më shumë nevojë ato, për realizim më të efektshëm të punës së tyre.

3.1.2. Pyetjet e hulumtimit

1. Cilat janë nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional, krahas trajnimeve u janë ofruar deri më tani?
2. A vlerësohen nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional para se të ftohen për pjesëmarrje në ndonjë trajnim?

IV. METODOLOGJIA

4.1. Modeli i hulumtimit

Hulumtimi është përshkruar dhe karakterizohet nga qasja kuantitative dhe kualitative.

4.2. Popullacioni dhe mostra

Bazuar në të dhënat që posedon Instituti Pedagogjik i Kosovës, për numrin e edukatoreve që punojnë në institucione parashkollore publike dhe në klasa parafillore, janë rreth 1100 edukatore që punojnë në klasa parafillore dhe në institucione parashkollore publike, me fëmijët e moshës 3-6 vjeç. Respondentë të hulumtimit ishin 50 edukatore nga klasat parafillore dhe 50 edukatore nga institucionet parashkollore publike. Ndërsa, për numrin i edukatoreve që punojnë në institucione parashkollore private nuk kemi të dhëna, por kishim vetëm numrin e institucioneve parashkollore private të licencuara, që ishin 88 institucione në kohën kur e filluam realizimin e hulumtimit, dhe si respondentë të këtij hulumtimi janë 50 edukatore të këtyre institucioneve. Pra, janë 150 edukatore të përfshira në hulumtim (klasë parafillore 50 edukatore, institucione parashkollore publike 50 edukatore dhe institucione parashkollore private 50 edukatore), nga disa komuna, siç janë: Prishtina, Fushë-Kosova, Mitrovica, Ferizaj, Gjilani, Drenasi dhe Peja.

4.3. Instrumentet e hulumtimit

U hartua pyetësori bazuar në shkallën e Likertit, si dhe pyetjet e tipit të kombinuar, i cili pyetësor ishte i njëjtë për të gjitha edukatoret e institucioneve parashkollore, publike, private dhe te klasës parafillore.

4.4.Procedura e mbledhjes së të dhënave

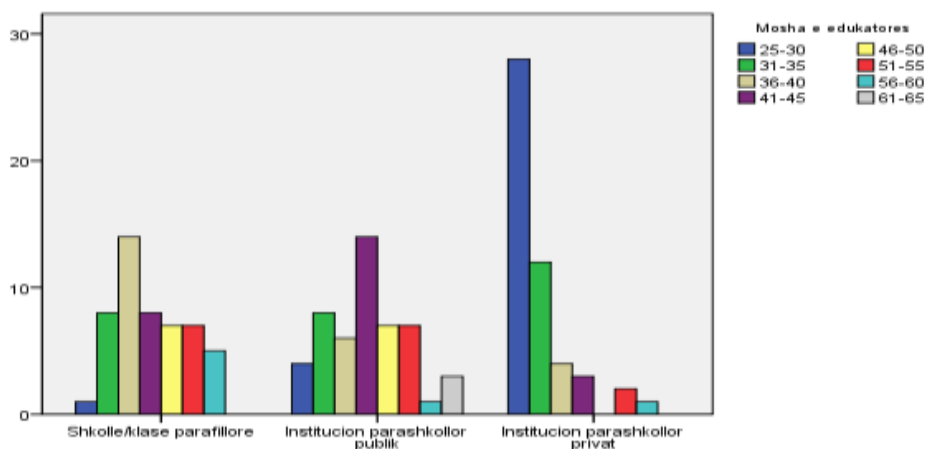
U kontaktuan drejtorët/drejtoreshat e shkollave dhe institucioneve parashkollore dhe u informuan të gjithë respondentët për qëllimin e hulumtimit dhe kohën e realizimit të pyetësorëve. Të dhënat u mbledhën gjatë periudhës shtator-tetor 2019. Pyetësorët u plotësuan nga edukatorët në prezencën e hulumtuesve të IPK-së.

4.5.Procedura e analizës së të dhënave

Analiza e rezultateve të hulumtimit u bë me metodën statistikore SPSS, për përgjigjet e marra nga pyetjet me shkallë të Likertit, ndërsa përgjigjet e marra nga pyetjet e hapura u grupuan, u përpunuan dhe u paraqitën në formë narrative.

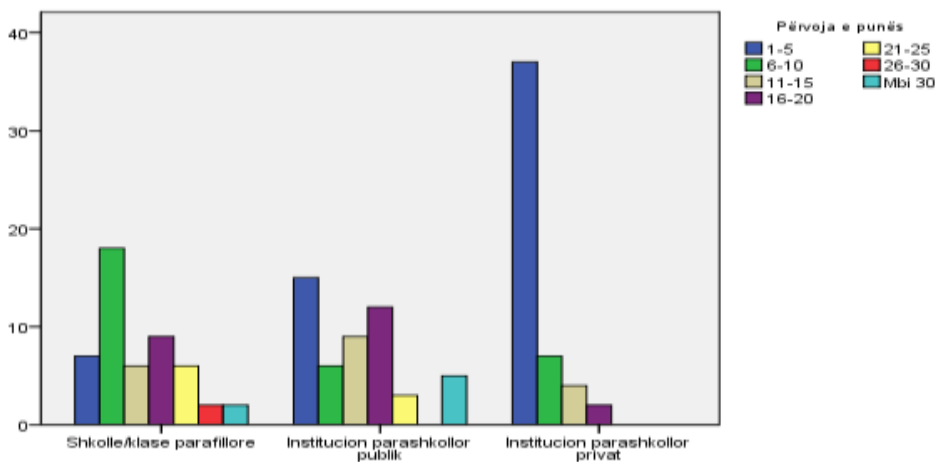
V. REZULTATET E HULUMTIMIT

Rezultatet e hulumtimit janë paraqitur në tabela, grafikë dhe në formë përshkruese, duke analizuar dhe krahasuar rezultatet që kanë dalë nga klasa parafillore, institucionet parashkollore publike dhe private, rreth pyetjeve kryesore të hulumtimit.

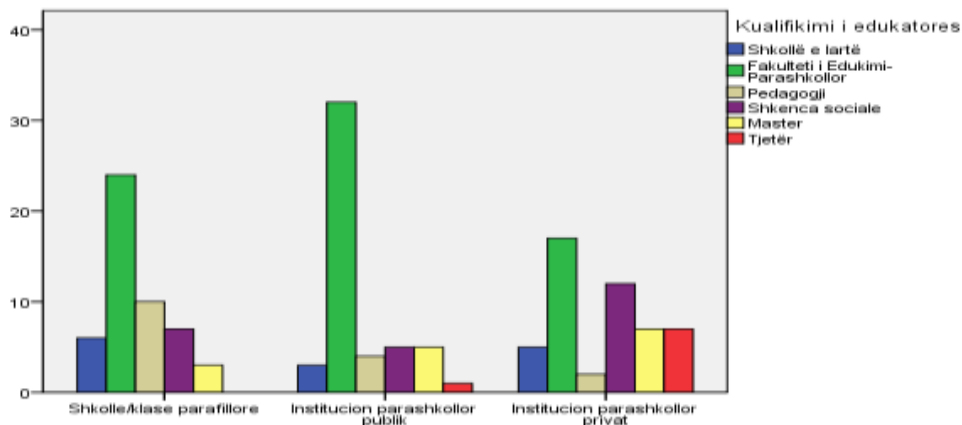
Grafiku 1. Moshë e edukatoreve

Grafiku nr 1 paraqet moshën e edukatoreve që punojnë me fëmijë dhe shihet se në klasa parafillore dominon numri i edukatoreve që kanë moshën 36 deri në 40 vjet, në institucion parashkollor publik dominon numri i edukatoreve të moshës 41-45 vjet, ndërsa në institucione parashkollore private dominon numri i edukatoreve që kanë moshë më të re 25 deri në 30 vjet. Duke iu referuar rezultateve të fituara, konstatojmë se edukatorët me moshë më të shtyrë punojnë në institucione parashkollore publike.

Grafiku 2. Përvoja e punës

Përvoja e punës së edukatores paraqitet në këtë grafik dhe në klasa parafillore dominon numri i edukatoreve që kanë 6 - 10 vjet përvojë pune, në IP publike dominon numri i edukatoreve që kanë 1-5 vjet përvojë, por nuk dallon shumë me këtë edhe numri i edukatoreve që kanë 16-20 vjet përvojë pune, ndërsa në institucione parashkollore private dominon numri i edukatoreve që kanë 1-5 vjet përvojë.

Grafiku 3. Kualifikimi i edukatoreve

Siç shihet në grafikun nr. 3, sa i përket kualifikimit të edukatoreve, në të tria rastet dominon numri i edukatoreve që kanë Fakultetin e Edukimi - Drejtimi parashkollor, por në institucione parashkollore private është numri më i lartë i edukatoreve me këtë kualifikim, ndërsa në institucionet parashkollore private, përveç kësaj, ka edhe një numër të madh të edukatoreve me drejtimin Shkenca Sociale, që kanë kualifikim nga kolegjet private.

Tabela 1. Nevojat e edukatoreve për zhvillim profesional

Nr	Kam nevojë të ndjek trajnime për:	Nuk kam nevojë			Kam pak nevojë			Nuk jam e sigurt			Kam shumë nevojë			Shumë e domosdoshme			Nuk kanë dhënë përgjigje		
		Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private
1	Kurrikulën bërthamë, për klasën parafillore 5-6vjeç	46%	54%	12%	26%	12%	14%	0%	12%	0%	8%	10%	30%	8%	6%	40%	12%	6%	4%
2	Standardet e Zhvillimit dhe të Mësuarit në Fëmijërinë e Hershme 0-6vjeç"-SZHMFH	44%	56%	8%	12%	6%	16%	0%	6%	0%	6%	4%	38%	26%	20%	33%	12%	8%	5%
3	Planifikim të punës	28%	26%	26%	23%	20%	24%	6%	0%	0%	8%	6%	20%	20%	30%	30%	15%	18%	0%
4	Metodologjinë „Hap pas hapi”	24%	30%	18%	20%	12%	46%	6%	0%	4%	12%	22%	10%	24%	24%	22%	14%	12%	0%
5	Metodologjinë „Majeutika”	20%	24%	6%	26%	12%	32%	2%	8%	10%	20%	12%	18%	22%	30%	20%	10%	14%	14%

KËRKIME PEDAGOGJIKE

6	Metodologji tjera	20%	10%	30%	10%	25%	18%	5%	5%	0%	25%	30%	20%	30%	20%	32%	10%	10%	0%
7	Edukim përmes lojës	22%	16%	30%	18%	14%	14%	0%	2%	0%	8%	12%	8%	46%	46%	36%	6%	10%	12%
8	Kreativitet në edukim	18%	12%	28%	18%	16%	32%	6%	6%	0%	10%	14%	0%	42%	44%	30%	6%	8%	10%
9	Gjithpërfshirjen	20%	14%	40%	14%	22%	12%	0%	4%	0%	18%	10%	2%	40%	40%	34%	8%	10%	12%
10	Bashkëpunim me prindër	18%	24%	24%	8%	12%	26%	4%	0%	0%	16%	14%	30%	44%	38%	12%	10%	12%	8%
11	Shfrytëzimin e teknologjisë në edukim	8%	20%	10%	6%	40%	44%	4%	6%	2%	24%	4%	4%	50%	22%	30%	8%	8%	10%
12	Menaxhimin e klasës	20%	46%	12%	18%	12%	44%	0%	2%	8%	14%	10%	10%	36%	20%	26%	12%	10%	0%
13	Vlerësimin e fëmijëve	16%	36%	14%	14%	10%	46%	0%	2%	0%	26%	14%	12%	36%	28%	28%	8%	10%	0%
14	Edukimin mjedisor	18%	34%	30%	18%	20%	20%	6%	2%	0%	10%	2%	14%	36%	28%	36%	12%	14%	0%
15	Të drejtat e fëmijëve	18%	20%	32%	20%	20%	14%	0%	2%	24%	10%	6%	8%	42%	44%	22%	10%	8%	0%

Tabela nr. 1 paraqet rezultatet e 15 kërkesave të parashtruara lidhur me pyetjen hulumtuese dhe në 5 shkallë të Likertit paraqiten nevojat e edukatoreve për trajnim, duke filluar nga ajo „Nuk kam nevojë” deri tek „Shumë e domosdoshme”, për të tri rastet (klasa parafillore, IP publike dhe IP private). Nga kjo tabelë e përgjithshme veçohen disa nga rezultatet që janë shumë të larta dhe shumë të ulëta, për t’u diskutuar edhe rastet që kanë dallime të mëdha në mes vete.

Analiza e përqindjeve të edukatoreve që kanë nevojë të ndjekin trajnime është fokusuar te alternativat „kam shumë nevojë” dhe „shumë e domosdoshme”, duke i bërë bashkë rezultatet në interpretim, sepse këtu fokusohet qëllimi i hulumtimit.

Sa i përket kërkesës së parë, lidhur me nevojat për të ndjekur trajnimin për *Kurrikulën Bërthamë për klasën parafillore*, edukatorët e klasave parafillore në 16% e tyre kanë nevojë të ndjekin këtë trajnim. Edukatorët e IP publike vetëm 16% kanë nevojë të ndjekin këtë trajnim, ndërsa në IP private 70% e edukatoreve kanë nevojë të ndjekin trajnimin e Kurrikulës Bërthamë të këtij niveli të edukimit.

Sa i përket trajnimit për *Standardet e Zhvillimit dhe të Mësuarit në Fëmijërinë e Hershme, 0-6 vjeç*, edukatorët e klasave parafillore 32% kanë nevojë të ndjekin këtë trajnim, IP publike 24%, ndërsa te IP private ka një përqindje shumë të madhe, 71% e edukatoreve kanë nevojë për këtë trajnim.

Për trajnimet lidhur me *Planifikimin e punës*, nga klasa parafillore kanë nevojë për këtë trajnim 28%, nga IP publike 36%, ndërsa në IP private 50% e edukatoreve.

Për metodologjinë „*Hap pas hapi*”, nga klasa parafillore kanë nevojë për këtë trajnim 36% e edukatoreve, nga IP publike 46% dhe nga IP private 32%.

Për metodologjinë „*Majeutika*”, nga klasa parafillore janë 42% që e kanë të nevojshme të ndjekin këtë trajnim, nga IP publike 32% dhe nga IP private 38% e edukatoreve.

Për *metodologji tjera* nga klasat parafillore kanë paraqitur si nevojë të ndjekin trajnime 55% e edukatoreve, nga IP publike 50% dhe nga IP private 55% e edukatoreve.

Lidhur me trajnimet për “*Edukim përmes lojës*”, nga klasat parafillore janë 54% që kanë nevojë të ndjekin trajnime, nga IP publike janë 58%, ndërsa 42% e edukatoreve të IP private kanë nevojë për këtë trajnim.

Për *Kreativitet në edukim* kanë nevojë të ndjekin trajnimin 52% e edukatoreve të klasave parafillore, nga IP publike 58% e edukatoreve dhe 30% e edukatoreve të IP private.

Trajnime për *Gjithëpërfshirjen* nga klasat parafillore kanë nevojë të ndjekin 58% e edukatoreve, 50% e edukatoreve nga IP publike dhe 36% nga IP private.

Për trajnimet rreth *Bashkëpunimit edukatore-prind*, nga klasat parafillore kanë paraqitur si të nevojshme 46% e edukatoreve, 52% e edukatoreve të IP publike dhe 40% e edukatoreve të IP private.

Trajnimi për *Shfrytëzimin e teknologjisë në edukim*, nga klasat parafillore 74% e edukatoreve e kanë paraqitur si të nevojshme të ndjekin këtë trajnim, nga IP publike 26%, ndërsa nga IP private 36% e edukatoreve.

Lidhur me *Menaxhimin e klasës* janë 50% e edukatoreve të klasave parafillore që kanë nevojë të ndjekin këtë trajnim, nga IP publike janë 30% dhe nga IP private 36%.

Për *Vlerësimin e fëmijëve* janë 62% e edukatoreve të klasave parafillore që kanë nevojë për këtë trajnim, janë 42% e edukatoreve nga IP publike dhe 40% e edukatoreve të IP private.

Për *Edukimin mjedisor* kanë nevojë të ndjekin trajnime 46% e edukatoreve nga klasat parafillore, 30% nga IP publike dhe 50% nga IP private.

Trajnimin *Për të drejtat e fëmijëve* nga klasat parafillore kanë nevojë të ndjekin 52% e edukatoreve, nga IP publike 50% e edukatoreve dhe nga IP private 30% e edukatoreve.

Diskutim

Nga kërkesat e paraqitura për nevojat e edukatoreve për trajnim, gjatë përpunimit të të dhënave, janë ndarë sipas vendit të punës së edukatores, në klasë parafillore në shkollë, në IP publike dhe në IP private. Rezultatet

paraqesin nevojat e edukatoreve për trajnime në të tri kategoritë, por që në shumë raste dallojnë në përqindje, varësisht nga ajo se ku punojnë edukatorët. Sa u përket trajnimeve për Kurrikulën Bërthamë 5-6 vjeç dhe për SZHMFH 0-6 vjeç, kanë më pak nevojë të ndjekin edukatorët e klasave parafillore dhe të IP publike, ndërsa është shumë përqindje e lartë e edukatoreve të IP private që kanë nevojë të ndjekin këtë trajnim. Prandaj, duhet të merret parasysh që aty ku janë nevojat më të mëdha të organizohen trajnime në të ardhmen.

Sa i përket *Planifikimit të punës* po ashtu nevojat për trajnime janë më të mëdha tek edukatorët e institucioneve private, ndërsa për metodologjitë “*Hap pas hapi*” dhe “*Majeutika*” janë të tri kategoritë përafërsisht me përqindje të njëjtë rreth nevojave për trajnim, ndërsa për metodologji tjera janë mbi 50% e edukatoreve, nga të tri kategoritë që kanë nevojë për trajnime, prandaj për këto metodologji tjera paraqitet e nevojshme të ofrohen trajnime në të ardhmen.

Për *Edukim përmes lojës, Kreativitet në edukim, Gjithëpërfshirje dhe Bashkëpunimin edukatore-prind*, kanë më shumë nevojë të ndjekin trajnime edukatorët e klasave parafillore dhe të IP Publike dhe përqindje më e vogël tek IP private. Edhe këtë duhet të kenë parasysh organizuesit e trajnimeve në të ardhmen.

Trajnimi për *Shfrytëzimin e teknologjisë në edukim* është kërkesa më e lartë që ka dalë nga rezultatet e këtij hulumtimi, ku 74% e edukatoreve të klasave parafillore, ndërsa jo aq e lartë është përqindja e edukatoreve nga IP publike dhe private për këtë trajnim. Kjo gjendje mund të paraqet në një mënyrë edhe kushtet e punës në klasa parafillore, në krahasim me IP publike e private sa i përket mundësisë së shfrytëzimit të teknologjisë në edukim.

Edhe për *Menaxhimin e klasës dhe Vlerësimin e fëmijëve* përqindja e edukatoreve të klasave parafillore është më e lartë për nevojat e ndjekjes së këtij trajnimi, por edhe nga IP publike dhe private ka nevojë për këto trajnime.

Për *Edukimin mjedisor dhe Të drejtat e fëmijëve* janë nevojat përafërsisht të njëjta për trajnime nga të tri kategoritë.

Tabela 2. Kërkesat e edukatoreve për zhvillim profesional bazuar në nevojat e tyre

Nr	Kam shprehur interesim për t'u zhvilluar profesionalisht:	Asnjëherë			Ndonjëherë			Shpesh			Shumë shpesh			Gjithmonë			Nuk kanë dhënë përgjigje		
		Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private
1	Kam dërguar kërkesë te drejtori/drejtoresha im/e për trajnimet që kam nevojë të ndjek	36%	36%	72%	18%	26%	4%	10%	16%	2%	4%	4%	0%	28%	14%	22%	4%	4%	0%
2	Kam dërguar kërkesë në DKA për trajnimet që kam nevojë të ndjek	56%	54%	50%	8%	14%	34%	4%	12%	0%	0%	2%	0%	22%	12%	16%	10%	6%	0%
3	Kam dërguar kërkesë në MASHT për trajnimet që kam nevojë të ndjek	58%	56%	36%	6%	16%	8%	4%	16%	30%	0%	0%	10%	22%	10%	16%	10%	2%	0%
4	Kam dërguar kërkesë për trajnimet që kam nevojë të ndjek në organizata tjera që ofrojnë trajnime	60%	48%	20%	6%	10%	6%	2%	6%	20%	2%	10%	4%	22%	18%	44%	8%	8%	6%

Kjo tabelë pasqyron rezultatet lidhur me atë se a dërgojnë kërkesë për trajnimet e nevojshme vetë edukatorët, nga alternativat „Asnjëherë” deri tek „Gjithmonë”. Për interpretim të rezultateve të kësaj tablele kemi bashkuar përqindjet e shkallës „Shumë shpesh” me ato të shkallës „Gjithmonë” dhe kemi konstatuar se 32% e edukatoreve të klasave parafillore kanë dërguar kërkesë te drejtori/drejtoresha për trajnimet e nevojshme, nga IP publike 18 kanë dërguar kërkesë për trajnime specifike të nevojshme, ndërsa 22% e edukatoreve të IP private kanë dërguar kërkesë për trajnimet e nevojshme.

Përqindje përafërsisht e njëjtë është edhe për kërkesat që kanë dërguar edukatorët te DKA-të, MASHT-i dhe organizatat e tjera. Kjo tregon se përqindje të ulëta të edukatoreve kërkojnë trajnime të nevojshme nga menaxhmenti i tyre. Ky rezultat do të duhej të ndikonte tek edukatorët që nëse kanë nevojë për trajnime të kërkojnë që t’i ndjekin ato, sepse kërkesa e tyre mund të përcillet sipas hierarkisë deri në nivelin qendror dhe sipas nevojës të ofrohen trajnimet për edukatore.

Tabela 3. Monitorimi i edukatoreve për vlerësim të nevojave për zhvillim profesional

Nr	Jam monitoruar për zhvillim profesional:	Asnjëherë			Ndonjëherë			Shpesh			Shumë shpesh			Gjithmonë			Nuk kanë dhënë përgjigje		
		Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private	Kl. Parafillore	IP. Publike	IP. Private
1	Jam monitoruar nga drejtori/esha për punën time para se të vijoj ndonjë trajnim	30%	10%	80%	26%	20%	4%	26%	34%	0%	26%	10%	0%	12%	24%	12%	4%	2%	4%
2	Jam monitoruar nga DKA për punën time, para se të vijoj ndonjë trajnim	48%	42%	68%	26%	26%	10%	10%	16%	6%	0%	4%	0%	6%	2%	12%	10%	10%	4%
3	Jam monitoruar nga Inspektorati i Arsimit për punën	42%	42%	28%	34%	42%	14%	6%	6%	34%	0%	2%	6%	6%	0%	12%	12%	8%	6%

KËRKIME PEDAGOGJIKE

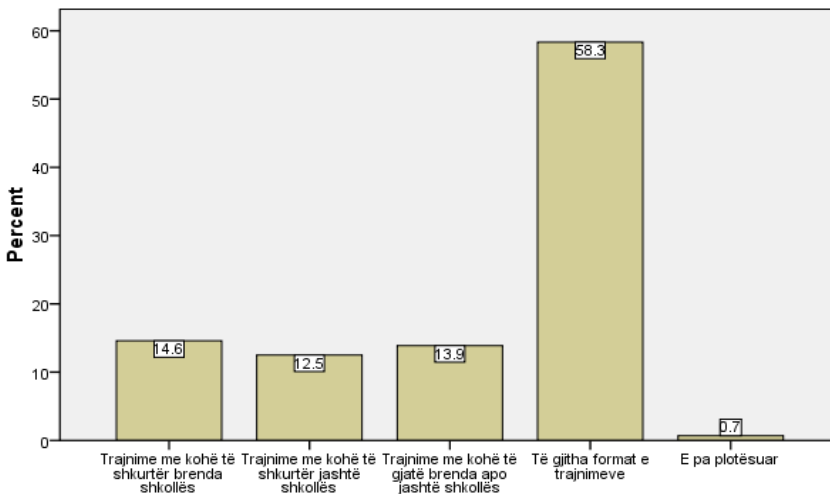
	time para se të vijoj ndonjë trajnim																		
4	Jam monitoruar për realizimin praktik të trajnimeve të ndjekura nga drejtori/esha	28%	18%	68%	40%	22%	2%	10%	28%	4%	6%	10%	10%	8%	16%	16%	8%	6%	0%
5	Jam monitoruar për realizimin praktik të trajnimeve të ndjekura nga DKA- ja	48%	44%	80%	20%	30%	4%	14%	8%	6%	6%	6%	0%	8%	0%	10%	4%	12%	0%
6	Jam monitoruar për realizimin praktik të trajnimeve të ndjekura nga MASHT-i	56%	46%	86%	26%	36%	4%	4%	6%	0%	0%	6%	0%	12%	2%	10%	2%	4%	0%

Tabela nr. 3 paraqet përqindjet e monitorimit të edukatoreve në punë, për të vlerësuar nevojat e tyre për zhvillim profesional. Duke bashkuar shkallën „Shumë shpesh” dhe „Gjithmonë”, interpretojmë rezultatet. Nga kjo del se përqindje tepër e vogël e edukatoreve, në të gjitha rastet, edhe në klasë parafillore edhe në IP publike edhe në IP private, janë monitoruar për të vlerësuar nevojën e tyre për trajnime. Ka një përqindje pak më të ngritur kur bëhet fjalë për monitorimin nga drejtori/drejtoresha, sidomos në klasë parafillore dhe në IP publike, ndërsa në IP private është shumë e ulët kjo përqindje. Po ashtu edhe në kërkesat tjera për monitorimet nga DKA-ja apo edhe nga Inspektorati i Arsimit, kur dihet që ky inspektorat e ka obligim ligjor monitorimin e edukatoreve dhe raportimin për nevojat e tyre për zhvillim profesional.

Po ashtu, e ulët është edhe përqindja e edukatoreve që monitorohen për trajnimet që kanë ndjekur, që do të thotë edhe kur ndjekin trajnime edukatorët nuk monitorohen për realizim të tyre, prandaj edhe nuk kemi informata a po zbatohen si duhet trajnimet e ndjekura.

Rezultatet e këtij hulumtimi tregojnë se në përgjithësi në nivelin e edukimit parashkollor/parafillor nuk i është kushtuar rëndësi e duhur çështjes së monitorimit.

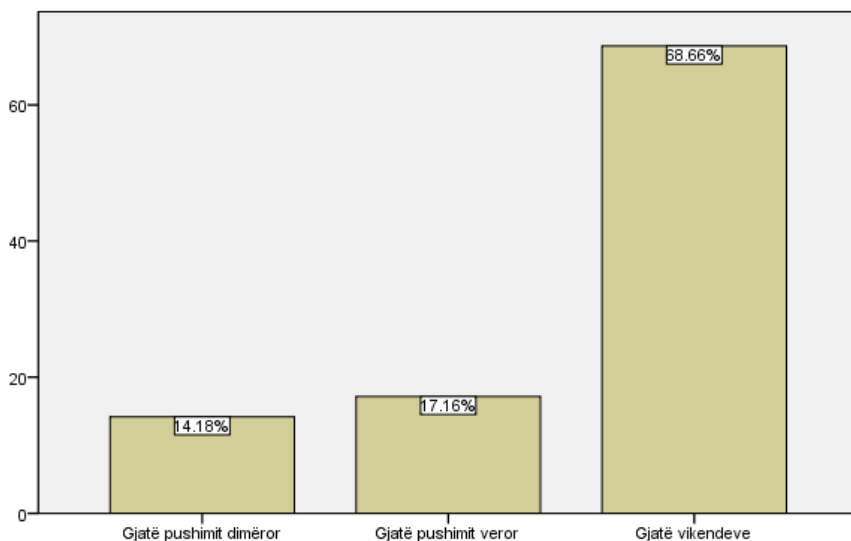
Format e trajnimit që dëshironi t'i ndiqni

Grafiku 4. Format e trajnimit që edukatorët kanë dëshirë t'i ndjekin

Rezultatet tregojnë se edukatorët e të tri rasteve, klasë parafillore, IP publike dhe IP private, në përqindje më të madhe, 58.5%, kanë dëshirë që t'i ndjekin të gjitha format e trajnimeve, pavarësisht ku ofrohen ato: në institucion, jashtë institucionit, në kohë të gjatë, në kohë të shkurtër etj.

Koha e përshtatëshme për mbajtje të trajnimeve

Grafiku 5. Koha e mbajtjes së trajnimeve

Grafiku nr. 5 tregon se 68.6% e edukatoreve e paraqesin si të përshtatshme kohën e mbajtjes së trajnimeve gjatë vikendit, krahas përqindjes më të vogël të tyre që kanë kërkuar trajnimet të mbahen gjatë pushimeve verore apo dimërore.

Besoj që edhe ky rezultat duhet të merret parasysh për organizimin e trajnimeve në të ardhmen.

1.1.Rezultatet e hulumtimit nga pyetjet e hapura

Këto rezultate janë grupuar dhe janë përpunuar të dhënat sipas grupimit. Sa i përket pyetjes se a ndjekin edukatorët trajnime me pagesë, nëse e kanë të nevojshme të zhvillohen profesionalisht, mbi 70% e edukatoreve nuk kanë ndjekur trajnime me pagesë, janë një përqindje afërsisht 30% që kanë

ndjekur trajnime, e ato trajnime janë për punën me fëmijë me nevoja të veçanta. Kjo do të duhej të merrej parasysh sepse, edhe pse nuk është e lartë përqindja e edukatoreve që kanë ndjekur këto trajnime, tregon se kur ato kanë nevojë të marrin trajnime specifike i ndjekin ato edhe me pagesë, vetëm që të realizojnë më mirë punën e tyre.

Në pyetjen *A kanë përfituar profesionalisht edukatorët nga trajnimet që kanë ndjekur nga MASHT-i dhe nga organizatat e ndryshme*, shumica e edukatoreve që punojnë në klasa parafillore dhe në IP publike kanë thënë që kanë përfituar shumë, ndërsa edukatorët e IP private janë ankuar se ato nuk përfshihen në trajnimet e organizuara nga MASHT-i dhe nga organizatat e ndryshme, ose edhe nëse përfshihen në trajnim, nuk certifikohen nga MASHT-i. Ky rezultat do të duhej të merrej në konsideratë, kur e kemi parasysh se në hulumtim janë përfshirë edukatorët e IP private të licencuara dhe trajtimi i këtyre edukatoreve do të duhej të jetë i njëjtë me ato që punojnë në IP publike.

Lidhur me pyetjen *A e kanë ndjekur edukatorët trajnimin e për Kurrikulën Bërthamë për klasën përgatitore*, rezultatet tregojnë se numër i madh i edukatoreve të shkollave dhe IP publike e kanë ndjekur këtë trajnim, ndërsa një numër i vogël i edukatoreve nga IP private e kanë ndjekur trajnimin. Ndërsa, kërkesat lidhur me këtë trajnim, nga edukatorët që e kanë ndjekur trajnimin, janë:

- Më ka ndihmuar për realizim të punës në praktikë;
- Më ka ndihmuar në planifikim të aktiviteteve për arritje të rezultateve;
- Ka shumë administratë dhe përmbajtje jo shumë të përshtatshme për moshën e fëmijëve;
- Kemi nevojë të përsërisim trajnimin;
- Trajnimi do të duhej të jetë më i gjatë për t'u kuptuar më mirë;
- Kurrikula është e ngarkuar edhe për edukatoren edhe për fëmijën;
- Nuk kemi mentorim as monitorim për të kuptuar nëse jemi duke e realizuar si duhet punën me kurrikulë të re.

Këto janë përgjigjet e grupuara të edukatoreve, që do të duhej t'u kushtojë shumë rëndësi nga të gjitha instancat që merren me edukim parashkollor/parafillor, për të ndërmarrë hapa rreth kësaj çështje.

Ndërsa për pyetjen *Përveç trajnimeve, cilat janë nevojat e edukatoreve për punë me fëmijë*, ato janë shprehur:

- Kanë mungesë të materialeve për punë me fëmijë;
- Kanë hapësira të ngushta për realizim të aktiviteteve;
- Kanë numër të madh të fëmijëve në grupe;
- Kanë nevojë për rregullim të ambienteve me hapësirë e lodra jashtë klasës dhe në oborr;
- Kanë nevojë të kenë një rrjet të edukatoreve ku mund të takohen dhe të bisedojnë për punën e tyre.

Këto janë disa nga të dhënat e grupuara për nevojat e përgjithshme të edukatoreve për punë me fëmijë. Po ashtu, edhe këto rezultate do të duhej të shërbenin për intervenim, duke pasur parasysh se këto nevoja të edukatoreve për punë me fëmijë nuk janë shumë të kushtueshme me buxhet, por që me angazhim, me organizim dhe menaxhim më të mirë të institucioneve edukative mund të arrihen.

PËRFUNDIME

Rezultatet e hulumtimit nxjerrin në pah nevojat më të theksuara për trajnimin e edukatoreve, duke marrë parasysh edhe vendin e punës së edukatores, pra a punon në klasë parafillore, institucion parashkollor publik, apo institucion parashkollor privat. Nga kjo mund të themi se në të shumtën e rasteve nevojat për trajnime të ndryshme ndryshojnë, sepse për disa trajnime kanë më shumë nevojë edukatorët e institucioneve parashkollore private e për disa më shumë kanë nevojë edukatorët e institucioneve tjera. Prandaj, duhet pasur parasysh ofrimin e trajnime adekuate për grupe adekuate të interesit.

Po ashtu, ka nevojë për vlerësim dhe për monitorim të punës së edukatoreve, për të nxjerrë në pah nevojat e tyre për zhvillim profesional, kur dihet se përqindjet e rezultateve të hulumtimit, për monitorimin e edukatoreve në punë, janë tepër të vogla. Rezultatet treguan se edukatorët nuk i kërkojnë trajnimet e nevojshme, vetëm presin se çka u ofrohet.

Një përqindje jo e madhe e edukatoreve kanë ndjekur trajnime me pagesë, për t'u zhvilluar profesionalisht për punën që bëjnë. Është e nevojshme që koha dhe format e trajnimeve të përshtaten me nevojat e edukatoreve.

Është e nevojshme që për trajnimin e Kurrikulës Bërthamë të trajnohen edukatorët e institucioneve parashkollore private dhe për edukatorët që kanë ndjekur këtë trajnim ka më shumë ankesa për vështirësi në realizim sesa që ka dobi nga ky trajnim. Janë paraqitur edhe nevoja tjera për punë më të suksesshme të edukatoreve.

Prandaj, rezultatet e këtij hulumtimi shpresojmë që të merren në konsideratë nga të gjithë aktorët që merren me edukim parashkollor/parafillor në Kosovë.

REKOMANDIME

Bazuar në rezultatet e hulumtimit, japim këto rekomandime:

1. Të përgatiten dhe të ofrohen programe trajnimi të bazuara në nevojat e edukatoreve;
2. Edukatorët të dërgojnë kërkesa për trajnimet që kanë nevojë t'i ndjekin, duke filluar me kërkesa në menaxhmentin e institucionit, në DKA, në MASHT dhe në organizata që merren me trajnime;
3. Të realizohen monitorime dhe vlerësime për nevojat e edukatoreve për trajnime, nga menaxhmenti i institucionit, nga DKA-të, nga MASHT-i, nga Inspektorati i Arsimit etj., para se të ofrohen programe trajnimi.
4. Të mentorohen dhe të monitorohen edukatorët për trajnimet që ndjekin;

5. Të ofrohen forma të përshtatshme trajnimi për edukatore dhe të mbahen ato gjatë vikendeve;
6. Të merren parasysh rezultatet e trajnimit të Kurrikulës Bërthamë për klasën përgatitore.
7. Të ofrohen kushte të mira për punë për edukatorët e institucioneve parafillore/parashkollore në Kosovë.

Detyrat dhe përgjegjësitë e secilit institucion që merren me edukimin institucional, duke filluar nga institucionet parashkollore, shkollat, niveli lokal dhe niveli qendror, janë që të realizohet edukim cilësor. Prandaj, rekomandimet që dalin nga ky hulumtim duhet të merren parasysh për të ndikuar në përmirësimin e rezultateve në përgjithësi dhe në veçanti të ofrohen programet e nevojshme të trajnimeve për edukatorët, sepse veprimtaria e tyre edukative në punën me fëmijët reflekton në të ardhmen e gjeneratave të reja dhe të shoqërisë.

REFERENCAT

1. Gramozi, A., Gale, E., Vangjeli, Gj., Kopani, L. & Koxhaj, M. (2010). Identifikimi i nevojave të mësuesve për zhvillim profesional, Marrë nga: https://www.academia.edu/7572922/IDENTIFIKIMI_I_NEVOJAVE_T%C3%8B_M%C3%8BSUESVE_P%C3%8BR_ZHVILLIM_PROFESIONAL (shkarkuar më 15.01.2019)
2. Kindergarten teachers' perceptions on in-service training and impact on classroom practice, Marrë nga: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813006939> (shkarkuar 21.01.2019)
3. Martinez-Beck I, Zaslow M. Introduction. (2006). The context for critical issues in early childhood professional development, Critical issues in early childhood professional development. Baltimore: Brooks, Marrë nga: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10409280802582795> (shkarkuar më 22.01.2019)
4. MASHT, (2006). Ligji për Edukimin Parashkollor.
5. MASHT, (2006). Standardet e Përgjithshme të Edukimit dhe Arsimit Parashkollor në Kosovë, 3-6 vjeç.

6. MASHT, (2008). Ligji për Arsimin në Komunitet e Republikës së Kosovës.
7. MASHT, (2011). Ligji për Arsimin Parauniversitar në Republikën e Kosovës.
8. MASHT, (2016). Plani Strategjik i Arsimit të Kosovës 2017-2021 (PSAK).
9. MASHT (2011). Katalogu i programeve të akredituara dhe të aprovuara për zhvillim profesional të mësimit dhe udhëheqësve të arsimit. Edicioni i parë, Prishtinë.
10. MASHT, (2017). Katalogu i programeve të akredituara dhe të aprovuara për zhvillim profesional të mësimit dhe udhëheqësve të arsimit. Edicioni i dytë, Prishtinë.
11. MASHT (2019). Katalogu i programeve të akredituara dhe të aprovuara për zhvillim profesional të mësimit dhe udhëheqësve të arsimit. Edicioni i tretë, Prishtinë.
12. Ramey SL, Ramey CT. Establishing a science of professional development for early education programs: The knowledge application information systems theory of professional development, Achieving excellence in preschool literacy instruction. New York: Guilford Press, Marrë nga: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2756772/> (shkarkuar më 18.01.2019)
13. Raport i vlerësimit të Planit Strategjik të Arsimit të Kosovës 2011/2016, marrë nga: <https://docplayer.net/86509139-Raport-vleresimi-i-planit-strategjik-te-arsimit-te-kosoves.html> (shkarkuar më 21.01.2019)
14. Sheridan, S. M., Edwards, C. P., Marvin, C. A., & Knoche, L. L. (2009). Professional development in early childhood programs: Process issues and research needs. *Early Education and Development*, 20(3), 377-401, marrë nga: <https://doi.org/10.1080/10409280802582795> (shkarkuar më 24.01.2019)
15. Vujičić & Tambolaš. (2017). Professional development of preschool teachers and changing the culture of the institution of early education. Marrë nga: <https://bib.irb.hr/datoteka/872656.25.4.2017.Profession.pdf> (shkarkuar më 18.01.2019)
16. Zgaga, P. (2006), Perspektiva mbi përgatitjen dhe trajnimin e mësuesve në Evropën Juglindore, vështrim i përgjithshëm rajonal, marrë nga: https://www.researchgate.net/publication/238694600_Perspektiva_mbi_pergatitjen_dhe_trajnimin_e_mesuesve_ne_Europen_Juglindore_VESHTRIM_I_PERGJITHSHEM_RAJONAL (shkarkuar më 18.01.2019)